

THE STRUCTURAL-SEMANTIC ANALYSIS OF SOME CAUSATIVE VERBS IN THE MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta STAICU, Assistant Professor, PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy, Timișoara

Abstract: The analysis undertaken in our work illustrates the possibilities of using the method of semic revealing and emphasizing of the combinatory potential of terms in medical terminology too. It is actually a substantiation of the possibility of combining the onomasiological approach, mainly found in this field, with the semasiological approach, in particular with the techniques of semantic disintegration of medical terms. Thus, it was achieved a full description of the terms on the two semantic dimensions of the lexical system – the paradigmatic and the syntagmatic axes, with detailed information about the semantic structure of the terms examined. Syntactical distribution and especially the lexical-semantic one, highlights the differences in content of the words submitted to structural-semantic analysis (a case study: to introduce).

Keywords: lexical, semantic, lexeme, sememe, term, medical

Selectarea și îmbinarea cuvintelor după anumite tipare bine structurate poate conduce spre o comunicare eficientă, elaborată și, nu în ultimul rând, productivă. Fiecare enunț este rezultatul selecției elementelor sale din varietatea de unități ale limbii. Această selecție este determinată de relațiile paradigmatiche existente în limbă ca sistem și care, desigur, rămân dincolo de conținutul concret al enunțului.

În semantica modernă se manifestă un interes aparte pentru studierea proprietăților sintagmatice ale cuvintelor, fapt motivat, printre altele, de valoarea relevantă a potențialului combinatoriu al cuvintelor [Bucă 1987: 134-141]. Se acreditează tot mai mult ideea că cercetarea proprietăților sintagmatice ale cuvintelor reprezintă o metodă obiectivă de descriere a sensurilor lexicale. Potrivit acestei teze, cuvintele din aceeași paradigmă lexicală au proprietăți sintagmatice comune.

Interconștientizarea acestor două tipuri de relații sistemice este evidentă: pe de o parte, *cuvântul* ca membru al unei paradigme poate intra numai în anumite legături sintactice, adică poate să se combine doar cu anumite clase semantice de cuvinte, iar pe de altă parte, *totalitatea relațiilor sintagmatice* ale unui cuvânt îi determină locul lui în paradigmă. Se poate afirma că *sintagmatica* este *implicit prezentă în limbă și explicit în vorbire*, iar *paradigmatica* este *implicit prezentă în vorbire și explicit evidențiată la nivelul limbii*. Astfel, cercetarea unui tip de relații întotdeauna presupune și analiza celuilalt tip, deoarece ele reprezintă principalele axe ale sistemului lexico-semantic.

Deși există această legătură strânsă și condiționare reciprocă a acestor două aspecte ale manifestării relațiilor de sistem din vocabular, uneori doar din rațiuni metodologice ele sunt examinate separat în vederea evidențierii specificului fiecăreia. O astfel de abordare am încercat în lucrarea de față.

Relațiile sintagmatice ale cuvintelor se concretizează, cum am precizat anterior, în (1) tipurile de poziții sintactice în care ele se întrebuintează și în (2) clasele semantice de cuvinte cu care se combină. Pentru desemnarea posibilităților de îmbinare a cuvintelor și realizarea acestora în diverse poziții sintactice, în varii lucrări de specialitate se propun termeni precum: *colocație*, *distribuție*, *valență*. Valența cuvântului este determinată de conținutul lui semantic, fiind o trăsătură universală a acestuia.

La baza relațiilor sintagmatice stau conexiunile cu termenii învecinați în fluxul vorbirii. Cuvintele se înlănțuie în cadrul enunțului îndeplinind rolul de elemente constitutive ale acestuia. Din punctul de vedere al raporturilor dintre ele, în cadrul unei sintagme, cuvintele pot fi de două feluri: cuvinte care joacă rolul de *termeni guvernanți*; cuvinte care sunt *termeni de expansiune* ai termenilor guvernanți.

Relațiile sintagmatice ale cuvintelor depind de diferiți factori lingvistici și extralingvistici. Factorii lingvistici sunt raportați la complexitatea sistemului limbii, la locul pe care-l ocupă în acest sistem, la apartenența la diferite părți de vorbire, categorii lexico-gramaticale, clase lexico-semantice. Factorii extralingvistici fac posibilă alăturarea cuvintelor în sintagme ca reflex al alăturării similare a „realiilor”, ca reflectare a conexiunilor din realitate. Această ultimă condiționare este mult mai pregnant evidențiată în domeniul terminologiei științifice.

În analiza structural-semantică pe care o efectuăm dintr-o perspectivă didactico-științifică, demersul preliminar este jalonarea unui cod comun de referință cu care să se poată descrie conținutul lexemelor selectate. Acest cod, un fel de „lingua mentalis”, conține, așa cum arată Anna Wierzbicka¹, un număr limitat de termeni cu un înalt grad de abstracție, foarte general, denumit METATERMENI. Cu ajutorul unor asemenea *metatermeni*, având valoare de *universalii lingvistice*, pot fi descrise toate cuvintele unui câmp lexical, ale unei micro- sau macroparadigme lexicale. Dealtfel, acești metatermeni cu statut de *arhilexeme* constituie un vocabular fundamental de rangul I, care trebuie achiziționat în primul rând de cei care învață o limbă pentru a putea dobândi competența de a realiza „puntea mentală” de echivalențe între limba maternă L1 și limba nou achiziționată L2. Sub raport strict semantic acești metatermeni, în terminologia utilizată de noi se reîntâlnesc sub denumirea de *arhiseme* sau *seme comune* (vezi infra, aplicațiile efectuate).

În cercetarea noastră am plecat de la premisa că fiecare cuvânt polisemantic sau monosemantic constituie un *lexem* și că fiecare sens al acestuia reprezintă un *semem*, iar o componentă minimală a sensului lui este un *sem*. Sememul poate fi văzut ca un fascicul de componente semantice (*seme*) care particularizează un lexem monosemantic. Cu alte cuvinte, am admis posibilitatea dispunerii semantice a termenilor medicali, în cazul nostru, în mod eșalonat pe trei nivele: **lexemic**, **sememic** și **semic**.

Pentru a cerceta conținutul unui termen, din punct de vedere structural sau semantic, este necesar să pătrundem în structura lui la nivelul sememelor și să efectuăm

¹ Cf. *Semantic primitives*, Frankfurt, 1972, *apud* Richard Sârbu, 2003: *Modele de analiză contrastivă*, în vol. *Probleme de filologie slavă XI*, Timișoara, p. 95-98.

analiza la nivelul semelor, procedeu denumit în lingvistică *analiză semică sau componentială*² [Sârbu 1987].

Acest tip de analiză semică se folosește frecvent în cadrul abordării semantice a limbilor la nivelul lexicului specializat, utilitatea ei fiind recunoscută de mai mulți specialiști ai domeniului terminologic, mai ales în privința studiilor comparate [Depecker 2002: 45-46; Bidu-Vrănceanu 2007: 59-62].

Dacă aplicăm această metodă, termenul medical este analizat la nivelul sistemului lexical ca o unitate singulară, autonomă, a cărei semnificație este incorporată în structura sa semantică, separată de legăturile pe care le-ar putea manifesta cu alți termeni poziționați în același câmp lexico-semantic.

Am admis aplicarea analizei semice în investigarea structurii semantice a termenilor medicali plecând de la premisa că semele reprezintă generalizarea și reflectarea în sistemul semantic al limbii a însușirilor obiective ale termenilor selectați. Totalitatea semelor incorporate în sfera unui termen conduc spre caracterul *distinctiv*, *denominativ* al semnului lingvistic, dar și spre cel *relațional*. Semele indică diferite caracteristici importante ale unei anumite noțiuni, aducând un aport semnificativ la conturarea sensurilor unui cuvânt în sistemul limbii. Există *seme comune* care se poziționează la baza alcătuirii unui câmp lexical, repetabile pentru toți membrii câmpului de termeni și *seme specifice* care sunt cel mai greu de reperat în cadrul analizei semice [Bidu-Vrănceanu 2008: 23-24].

„Analiza semică presupune descompunerea unui *lexem* în componente minimale și relevarea numai a acelor *trăsături semantice care sunt definatorii pentru lexemele cercetate*” [Sârbu 1977: 90]. De aceea, în analiza aplicată de noi termenilor medicali, în inventarul de componente ale unui termen, nu am considerat necesar să cuprindem absolut toate caracteristicile potențiale din conținutul termenilor investigați. Numărul de seme care definesc un termen trebuie să fie minimal, dar să includă suficiente caracteristici pentru individualizarea fiecărui *lexem*.

Dar dacă, totuși, inventarul semelor nu trebuie să fie exhaustiv, el trebuie să fie suficient de relevant pentru individualizarea semantică a termenilor. Pentru a testa relevanța semelor stabilite este suficient să substituim chiar și un singur sem din structura unui *lexem* cu un alt sem, pentru a-i modifica semnificația. De exemplu, substituind semul „concret” cu semul „abstract” din formula semică a *lexemului* A INOCULA, vom prefigura o altă semnificație (un alt semem al acestui cuvânt: „a inocula ceva abstract: o teorie, o mentalitate, pasiune, sentiment” etc., rezultând un cuvânt sinonim cu A INSUFLA). La fel, în formula de conținut a *lexemului* A IMPLANTA, înlocuind semul „obiect dur” cu semul „lichid”, potrivit legii izomorfismului dintre planul expresiei și cel al conținutului, se prefigurează semnificația semului A INJECTA.

² Privind analiza semică (componentială) a se vedea și: Pottier, Bernard, 1964: *Vers une sémantique moderne* în „Travaux de Linguistique et de Littérature” I, 1, Strasbourg p. 107-137; Pottier, B., 1965: *La définition sémantique dans les dictionnaires* în „Travaux de Linguistique et de Littérature” 3, p. 33-39; C. Maneca, 1969: *Analiza semică a lexicului (Cu aplicare la lexicul de origine latină al limbii române)*, în LR, XVIII, nr. 1; A. Bidu-Vrănceanu, 1970: *Une modalité de description paradigmatique au niveau de lexique*, în *Révue Roumaine de linguistique*, XV, nr. 6, p. 545-568; A. Bidu-Vrănceanu, 1976: *Systématique des noms de couleurs. Recherche de méthode en sémantique structurale*, Editura Academiei RSR, București.

O altă modalitate de descriere a conținutului termenilor cercetați, mai ales a arhilexemelor (arhisememelor) grupurilor, este cea bazată pe „cuvinte axiomă” de tipul predicatelor cu rang inferior, de exemplu, A CAUZA, și a predicatelor de rang variabil ca: A ÎNCEPE, A SE AFLA, A AVEA, A FI etc., cu pronominalizări (CEVA, CINEVA, UNDEVA, CÂNDVA, CUMVA) și negații (NU) sau alți conectori. De exemplu, A DA = A CAUZA + A NU ÎNCEPE + A AVEA; A INTRA = A MERGE + A ÎNCEPE + A SE AFLA ÎN X.

În analiza noastră această metodologie ne ajută la configurarea arhilexemelor grupului *lexico-semantic* (GLS) analizate. Astfel, conținutul termenilor care exprimă acțiunea de A INTRODUCERE l-am încadrat în următoarea formulă: „A CAUZA + CA CEVA + SĂ SE AFLE + ÎN X (indicator circumstanțial = ÎN INTERIOR)”. Formula semicică este redată prin metatermeni lingvistici, cuvinte cu o mare frecvență și importanță în vocabularul limbii române, având un conținut general, dar cu un ridicat rang de acoperire semantică. Pentru asemenea metatermeni s-a propus în semantica modernă denumirea de „*primitive semantic*” [A. Wierzbicka, *op. cit.*, apud Sârbu 2003: 98].

Tehnica prin care se selectează semele în cadrul analizei componențiale constă în interpretarea propriu-zisă a definițiilor lexicografice, fiind și o modalitate eficientă de caracterizare a unei terminologii [Bidu-Vrănceanu 2007: 71-103]. În lucrarea de față informațiile ne-au fost furnizate, în primul rând de textele de specialitate medicală, apoi am apelat la dicționarele explicative, dicționare medicale. În aceste lucrări am găsit conținutul noțiunilor formale, dar și descrierea cuvintelor în termenii contextului lingvistic. Drept urmare, pentru stabilirea inventarului de componente semice ale termenilor medicali supuși analizei, am recurs la asemenea lucrări, pentru confruntarea definițiilor, în special, dar și pentru înregistrarea colocațiilor specifice. Complementar, am valorificat și numeroasele informații de strictă specialitate (teorie, mostre de idiolecte) obținute prin interviurile realizate cu medicii specialiști.

Conținutul sememic al lexemelor cu arhisemul A INTRODUCERE a fost stabilit pe baza definițiilor acestor termeni din Dicționarul Medical (sub litera I). În analiza grupului *lexico-semantic* (GLS) de verbe s-a urmărit în principal cauzalitatea acțiunii de A INTRODUCERE, și anume, «A CAUZA CA CEVA SĂ SE AFLE ÎN X: ÎN INTERIOR».

a implanta = *a introduce* în organism o serie de substanțe, materiale în diferite scopuri: protezare, terapeutic, diagnostic și experimental [DM 2007: 585].

a infecta = *a cauza/ a face să pătrundă* în organism (un agent patogen: virus, bacterie, ciupercă, parazit) [DM 2007: 595].

a infesta = *a cauza/ a face să pătrundă* un parazit în organismul gazdei (pentru artropodele ectoparazite) [DM 2007: 595].

a ingera = *a introduce* pe cale bucală și înghițire după mestecare, a hranei, a băuturilor, a unor medicamente sau uneori (de regulă accidental) a unor substanțe toxice [DM 2007: 597].

a injecta = *a introduce* un ac într-o zonă a organismului pentru a injecta un medicament [DM 2007: 599].

a inocula = *a introduce* un agent infectant într-un mediu viu sau inert, acelular; *a introduce* în organism o substanță, un ser, un vaccin, pentru precizarea diagnosticului unei boli, experiențe, imunizare [DM 2007: 599].

a insemina = *a introduce* instrumental spermă în vaginul unei femei apte pentru concepție [DM 2007: 599].

a insera = *a introduce*, a atașa o structură anatomică pe o altă structură anatomică [DM 2007: 600].

a intuba = *a introduce*, pe cale orală, o sondă care are rolul de a asigura permeabilitatea căilor respiratorii superioare, de obicei pentru respirația artificială [DM 2007: 607].

a inunda = *a cauza/ a face să pătrundă* un lichid într-un tub sau organ [DM 2007: 607].

a invagina = *a cauza/ a face să pătrundă*, la nivelul tubului digestiv, dintr-un tub flexibil în tubul însuși: 1. *I. apendiculară*, pătrunderea apendicelui în cavitatea cecală; 2. *I. cecocolică*, pătrunderea cecului și apendicelui în cavitatea cecului și apoi în colon; 3. *I. colocolică*, pătrunderea unui segment de colon în segmentul subdiacent; 4. *I. ileocolică*, pătrunderea ileonului terminal în cavitatea cecului; 5. *I. intestinală*, pătrunderea unui segment de intestin în segmentul subdiacent [DM 2007: 607].

a infiltra = *a introduce* prin puncție, la nivelul unui țesut, a unui medicament în cantitate mai mare, în vederea unei resorbții îndelungate [DM 2007: 595].

I. DESCRIEREA PARADIGMATICĂ. ANALIZA SEMICĂ

Tabel. Formula semică (inventarul de componente minimale semantice în domeniul medical*)

SEME LEXEME	„A CAUZA INTRAREA”	Tranzitiv/ Cauzativ	Medicament (lichid/solid)	Organ/ segm. organ	Agent patogen	Lichid (fiziologic, seminal ș.a.)	Aliment	Instrument/ Material dur	Parazit	Cale		
										Orală	Cutanată	Alta
*A INTRODUCE	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
a implanta	+	+	+	-	-	-	-	+	-	+	-	+
a infecta	+	+	-	-	+	-	-	-	+	+	+	+
a infesta	+	+	-	-	+	-	-	-	+	+	+	+
a ingera	+	+	+	-	-	+	+	-	-	+	-	-
a injecta	+	+	+	-	-	+	-	-	-	-	+	+
a inocula	+	+	+	-	+	-	-	-	-	-	+	+
a insemina	+	+	-	-	+	+	-	-	-	-	-	+
a insera	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+
a intuba	+	+	-	-	-	-	-	+	-	+	-	-
a inunda	+	+	-	-	-	+	-	-	-	-	-	+
a invagina	+	+	-	+	-	-	-	-	-	-	-	+
a infiltra	+	+	+	-	-	-	-	-	-	-	+	+

*Suntem pe deplin convinși că metodologia abordării termenilor medicali pe baza analizei semice presupune și un grad de subiectivitate din partea cercetătorului în stabilirea inventarului de componente semice minimale pe baza propriei experiențe lingvistice. Dar având în vedere că aceste trăsături distinctive s-au elaborat prin consultarea, pentru fiecare caz în parte, a specialiștilor din domeniu, suntem convinși că aceste inventare semice au dobândit un grad semnificativ de obiectivitate științifică.

INVENTAR SEMIC [+ / – trăsături caracteristice]:

a. Seme comune întregului GLS: „a cauza intrarea”, „tranzitiv-cauzativ”

Aceste seme prefigurează HIPONIMIA grupului LS (hiperonimului A INTRODUCERE) îi corespund toate hiponimele analizate în tabel: A IMPLANTA, A INFECTA, A INGERA, A INJECTA, A INOCULA ș. cl.);

b. Seme comune unui grup mai restrâns de termeni: „medicament”, „agent patogen”, „cale orală”, „alte căi”.

Aceste seme prefigurează SINONIMIA în interiorul GLS: A INFECTA, A INFESTA: + „a cauza intrarea” + „tranzitiv-cauzativ” + „agent patogen” + „parazit”; A INJECTA, A INOCULA au ca seme comune: + „a cauza intrarea” + „tranzitiv-cauzativ” + „medicament” + „lichid” + „cale cutanată” + „alte căi”;

c. Seme specifice, care individualizează un termen, ori un număr restrâns de termeni: semul + „aliment” este specific pentru lexemul A INGERA; semul + „instrument” este caracteristic lexemelor A IMPLANTA, A INTUBA; semul + „parazit” se întâlnește doar în cazul lexemelor A INFECTA, A INFESTA.

II. DESCRIEREA SINTAGMATICĂ. ANALIZA DISTRIBUȚIONALĂ a unităților terminologice (UT)

Din textele medicale de specialitate au fost extrase următoarele unități frazeologice, tipuri de sintagme, supuse analizei morfosintactice:

1. VERB act. tranz. + SUBST. concr. inanimat Ac. + COMPL. circ./ COMPL. circ. instr.:

a implanta + CD: [*dinte, țesut, medicament, hormoni, electrozi stimulatori*] + COMPL. circ.: [*în maxilar, în șold, în organe*];

a infecta + CD: [*organismul*] + CI: [*cu virus, bacterie, ciupercă, parazit*];

a infesta + CD: [*organismul gazdă*] + CI: [*cu paraziți*];

a ingera + CD: [*mâncare, alimente, medicamente, subst. toxice*] + COMPL. circ.: [*pe gură*];

a injecta + CD: [*lichide, medicamente*] + COMPL. circ.: [*în mână, în venă*];

a inocula + CD: [*agent infectat*] + COMPL. circ.: [*în organism, în embrion, în culturi celulare*];

a insemina + CD: [*spermă*] + COMPL. circ.: [*în vagin*];

a insera + CD: [*o struct. anatomică*] + COMPL. circ.: [*într-un vector de clonare, într-o altă structură anatomică*];

a inunda + CD: [*un tub sau organ, un segment de organ*] + CI: [*cu lichid, sânge*];

a intuba + CD: [*un conduct natural*] + COMPL. circ. instr.: [*tub, sondă*];

a invagina + CD: [*o porțiune dintr-un tub flexibil (apendice, cec, colon, ileon)*] + COMPL. circ. instr.: [*în tubul însuși (segment subdiacent)*];

a infiltra + CD: [*medicament, o soluție*] + COMPL. circ.: [*în țesut, prin puncție*].

2. VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N = CI/ COMPL. circ. instr.:

a se infecta – [organismul] [cu viruși, cu bacterii, cu paraziți];

a se infesta – [organismul] [cu paraziți animalii sau vegetali];

a se injecta – [un medicament, lichid] [cu seringă];

a se inunda – [un organ] [cu sânge];

3. VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N + COMPL. circ.:

a se implanta – [un stimulator cardiac] [pe inimă];

a se ingera – [alimente] [prin gură, în stomac];

a se inocula – [un ser/ un vaccin] [pentru imunizare în organism];

a se insemina – [lichid seminal masculin] [în vagin];

a se insera – [un implant dentar] [în alveolă];

a se intuba – [o sondă] [în trahee];

a se invagina – [apendicele] [în cavitatea cecală];

a se infiltra – [un medicament] [prin puncție la nivelul unui țesut];

4. VERB pasiv + SUBST. concr., animat Ac = COMPL. de agent:

a fi implantat – de chirurg, de terapeut;

a fi injectat – de medicul specialist; de kinetoterapeut; de asistentul medical;

a fi intubat – de către medicul specialist;

5. VERB pasiv + SUBST. concr., inanimat Ac. = CI/ COMPL. circ. instr.:

a fi infectat – cu viruși, cu bacterii streptococi;

a fi infestat – cu paraziți;

a fi injectat – cu suspensie medicamentoasă;

a fi inoculat – cu un agent infectant;

a fi inseminată – instrumental cu spermă;

a fi inundat – cu lichid sanguin;

a fi infiltrat – cu soluții medicamentoase.

a fi intubat – cu o sondă;

6. VERB pasiv + SUBST. concret inanimat Ac. COMPL. circ.:

a fi ingerat – pe cale bucală, prin înghițire;

a fi inserat – un ligament pe os;

a fi intubat – pe cale orală;

a fi invaginat – prin-un segment din intestin;

Investigația noastră a relevat următoarele proprietăți sintagmatice ale UT examinate:

a. Sintagmatica sintactică

- VERB act. tranz. + SUBST. concr. inanimat Ac. + CI/ COMPL. circ./ COMPL. circ. instr.;

- VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N = COMPL. circ. instr. (organ/ parte de organ, instrument, lichid, medicament, agent patogen);

- VERB reflex. + SUBST. concr. inanimat N + COMPL. circ. (organ/ parte de organ, instrument, lichid, medicament);

- VERB pasiv + SUBST. concr., animat Ac = COMPL. de agent: animat (medic, terapeut, specialist);

- VERB pasiv + SUBST. concr., inanimat Ac. = CI/ COMPL. circ. instr.: inanimat (agent patogen, medicament, lichid, instrument);

- VERB pasiv + SUBST. concret inanimat Ac. COMPL. circ.: inanimat (organ/ parte din organ).

b. Sintagmatică semantico- lexicală

Substantivele cu care se combină aceste verbe fac parte din următoarele clase semantice:

- *medicamente*: solide, lichide;
- *organe, materiale cu consistență*: structuri anatomice, organe;
- *agenți patogeni*: microbi, ciuperci, viruși, bacterii;
- *substanțe/ lichide*: apă, sânge, substanțe toxice, lichide seminale, ser fiziologic etc.;
- *alimente*: solide, hrană;
- *paraziți*: viermi intestinali, paraziți propriu-zisi, microorganisme patogene;
- *instrumente*: tub, ac, tijă, sondă, proteză, stimulator cardiac (peacemaker) etc.;
- *cale*: orală, cutanată, alte căi.

Termenii analizați mai pot fi grupați în funcție de capacitatea lor de a se angaja în construcții frazeologice de diferite tipuri și din punctul de vedere al *sudurii dintre constituenți*, astfel:

- *îmbinări frazeologice* ale căror componente sunt *univoc legate* (În acest caz numai unul din termeni are valoare combinatorie restrictivă, aparținând terminologiei de strictă specialitate, celălalt, sau ceilalți constituenți având o colocabilitate nerestrictivă): *a ingera* substanțe toxice/ alimente; *a implanta* un stimulator cardiac/ un dinte; *a inocula* un agent infectat în culturi celulare/ un ser; *a fi infectat* cu paraziți/ viruși ș.a.
- *unități frazeologice* ale căror componente sunt *biunivoc legate* (În acest caz termenii constitutivi sunt de strictă specialitate, iar sudura semantică dintre ei este considerabilă, având o colocabilitate restrictivă, idiomatică): *a se invagina* apendicele în cavitatea cecală; *a invagina* ileonul; *a infesta* cu un agent patogen; *a se infecta* sinusurile nazale cu germeni; *a se infecta* amigdalele cu alergeni ș.a.

În **concluzie** se poate afirma că termenii constitutivi ai grupului analizat reprezintă un exemplu concludent privitor la relevanța lexico-semantică a organizării lor pe cele două axe sistemice ale vocabularului specializat medical. Din punct de vedere paradigmatic, subansamblul de termeni examinați se grupează pe baza unor SEME (trăsături semantice comune și distinctive) în subclase riguros delimitate. Cf. semele comune întregului grup – „arhisemele” „a face să intre/ să se afle în interior”, „a pătrunde”, semele comune doar unui grup mai restrâns – „instrument”, „lichid”, „agent patogen”, precum și seme distinctive: „material dur”/ „lichid”, „medicament”/ „agent patogen”.

Se observă existența unui termen ARHILEXEM/ ARHISEMEM A INTRODUCERE, care poate fi reperat explicit sau implicit în toate definițiile celorlalți termeni, și, de aceea, poate fi considerat hiperonimul grupului lexico-semantic.

După ce, în prima etapă a demersului nostru, prin analiza semică (componentială) am delimitat conținutul semantic al sememelor examinate și le-am reprezentat matricial în tabelul, am efectuat descrierea sintagmatică a lexemelor – termeni, precizându-le mai întâi formulele morfosintactice în care aceștia pot să apară în lanțul sintagmatic al realizării lor și, în cele din urmă, am delimitat subclasele de cuvinte - substantive cu care aceștia se combină în discursul medical. S-a realizat astfel o descriere completă a termenilor pe cele două

dimensiuni semantice ale sistemului lexical – *axa paradigmatică* și cea *sintagmatică*, cu informații detaliate despre structura semantică a termenilor examinați.

În prima rubrică din tabel apare specificarea LEXEM/ SEMEM, care trebuie înțeleasă astfel: fiecare cuvânt (*lexem*) este supus analizei într-un sens anume – cel medical generic și specific, categorial și chiar subcategorial, el reprezentând, în terminologia adoptată de noi în lucrare un *semem*, adică un cuvânt într-o anumită accepțiune.

Distribuția sintactică și mai ales cea lexical-semantică pune în evidență deosebirile de conținut ale cuvintelor supuse *analizei structural-semantice*. Astfel, verbul A INFESTA selectează în combinațiile sale lexeme care relaționează în plan semantic cu *artropode ecoparazite*, și prin aceasta se diferențiază în planul actualizării lui contextuale de celelalte lexeme; A INUNDA, conectat prin prepoziția *cu*, își alătură *apă, lichid, sânge, puroi*; A IMPLANTA se combină, potrivit formulei sintactice arătate în tabelul de mai sus, cu substantive ca *dinte, corp străin*, precum și denumiri de alte materiale, substanțe sau obiecte în diferite scopuri: protezare, terapeutic, diagnostic și experimental. Verbul A INGERA selectează substantive ca *alimente, substanțe, hrană, băuturi, substanțe toxice* etc., precum și indicatori circumstanțiali de modalitate *pe cale bucală, prin înghițire* ș.a.m.d.

Analiza întreprinsă ilustrează posibilitățile utilizării metodei de decelare semică și de relevare a potențialului combinatoriu al termenilor respectivi și în domeniul terminologiei medicale. Este, de fapt, o demonstrare a posibilității de combinare a demersului de tip onomasiologic, preponderent întâlnit în acest domeniu, cu demersul de tip semasiologic, în special cu procedeele de dezintegrare semantică a cuvintelor – termeni medicali.

Asemenea descrieri au o deosebită *valoare practic-aplicativă* în activitățile didactice, în special cu studenții medici străini, pentru care asemenea modele de analiză semică îi ajută să descifreze esența semantică a termenilor medicali, evitându-se calea traducerii într-o limbă de circulație, nu întotdeauna bine sau în egală măsură cunoscută de aceștia.

Bibliografie

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București, 2007.

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice*, București, Editura Universității din București, 2008.

Bucă, Marin, „Proprietățile sintagmatice ale cuvintelor”, în vol. *Studii de limbi și literaturi moderne*, Timișoara, TUT, 1987, p. 134-141.

Depecker, Loïc, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Paris, Presses Sorbonne Nouvelle, 2002.

Sârbu, Richard, *Antonimia lexicală în limba română*, Timișoara, Editura Facla, 1977.

Sârbu, Richard, „Aspecte ale recurenței semice în sintagmatica lexicală”, în vol. *Lexicologie didactică*, Timișoara, TUT, 1987, p. 45-64.

Sârbu, Richard, „Modele de analiză contrastivă”, în vol. *Probleme de filologie slavă XI*, Timișoara, TUT, 2003, p. 95-100.

*** *Dorland's Illustrated Medical Dictionary*, 30th Edition, Philadelphia, Saunders, 2003.

Rusu, Valeriu, *Dicționar Medical*, (DM), București, Editura Medicală, 2007.